

בית המשפט העליון

בג"ץ 539/15

(רותי יהושוע נ. ועדת הבחירות המרכזית
תאריך הגשה: 22/01/15

בית המשפט העליון בירושלים
ביושבו כבית דין גבוה לצדק

בעניין:

1. הגב' רותי יהושוע מ.ז. 057538688 (העם איתנו-אלי ישי)
 2. הגב' אמונה ויט מ.ז. 013857214 (אגו"י אחדות התורה)
 3. גב' שרון פרידמן מ.ז. 022834495 (ש"ס)
 4. גב' מזל חורי מ.ז. 029404019 (העם איתנו-אלי ישי)
- כולן ע"י עו"ד רוני אלוני-סדובניק
מרחי גליקסון 2 תל-אביב 63141
טלפון: 03-5280926 פקס: 077-2342701

5. עמותת כ"ן-כח נשים

באמצעות עו"ד ליאל אבן זהר
רח' דניאל פריש 3 תל-אביב
טלפון: 036956688 פקס: 03-6958484

העותרות

- נגד -

1. ועדת הבחירות המרכזית
משכן הכנסת ירושלים

2. הרשות למעמד האישה במשרד ראש הממשלה
משרד ראש הממשלה קפלן 4 ירושלים

3. מפלגת דגל התורה

ע"י ב"כ עוה"ד משה מורגנשטרן
רח' חנה סנש 3, בני ברק 51536
טל': 43-6167473 ; פקס: 43-6164702

4. מפלגת הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל

ע"י ב"כ עוה"ד שמואל לביא ואח'
רח' בן גוריון 1, בני ברק 51241 בניין בסר 2
טל': 43-6102166 ; פקס: 43-6102167

5. מפלגת ש"ס

ע"י ב"כ עוה"ד נדב עשהאל
רח' בית הפועלים 3, רחובות 76271
טל': 450-0560606 ; פקס: 43-5034154

6. מפלגת "העם איתנו" - בראשות אלי ישי

באמצעות עו"ד חגי אדורם
רח' זבוטנסקי 33 רמת גן
טל': 037527707 פקס: 03-5756629

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט העליון הנכבד ביושבו כבית דין גבוה לצדק, מתבקש ליתן צו על תנאי ולהורות למשיבה 1 ועדת הבחירות המרכזית לחייב את המפלגות לכנסת ה-20 אשר מדירות נשים על רקע מגדרי ובאופן מוצהר, בניגוד לסעיף 7א לחוק יסוד הכנסת, לכלול לאלתר נשים כלשהן ברשימתן לכנסת לפי שיקול דעתן של המפלגות, להתנות אישור הרשימות לכנסת ה-20 בהכללת נשים כלשהן ולהציג לאלתר פרקטיקה אופרטיבית בה יכולות נשים מהציבור החרדי להציג מועמדותן לרשימתן לכנסת הקרובה ולכנסות הבאות.

כן יתבקש צו על תנאי המופנה למשיבה 2, ליתן טעם, מדוע לא תפעל בהתאם להחלטת הממשלה 2331 מיום 14.12.2014, ולפיה יש למנוע הדרה במרחב הציבורי ולשאוף לייצוג שוויוני לשני המינים, ותפעל לאלתר להוצאת "נוהל עיכוב" ו/או הנחיות מתאימות למשיבים 1-2 הכפופים להנחיות משרדי הממשלה, על פי או בדומה לנוהל העיכוב במתווה החלטת **הממשלה מס' 1362**, על מנת למנוע ו/או לעכב רשימות מפלגתיות המדירות נשים מהזכות "להיבחר" על רקע אפליה מגדרית הנוגדת לעקרונות הדמוקרטיה.

"לכל איש ואישה הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת"

א. מבוא ורקע כללי

1. רשימות מועמדים לכנסת אמורות להיות מוגשות על ידי המפלגות לוועדת הבחירות המרכזית, היא המשיבה 1, עד ליום ה-47 לפני הבחירות הכלליות, דהיינו עד ליום 29.1.2015, וזאת בהתאם לסעיף 57 (ט) לחוק הבחירות לכנסת נוסח משולב תשכ"ט-1969.
2. המשיבה 1 ועדת הבחירות המרכזית אמורה לבדוק את תקינותן ועמידתן בין השאר בהוראות סעיף 7א לחוק יסוד הכנסת, ולאשר אותן עד 30 יום לפני מועד הבחירות, דהיינו עד ליום 15.2.2015.
3. המפלגות המשיבות 3-6, כבר הביעו דעתן ברבים, כי אין בכוונתן לאפשר בחירת נשים ו/או ייצוג נשים ברשימותיהן לכנסת ואכן לא קיימת בהן כלל פרקטיקה להצגת מועמדות של אישה ואף עולה מתקנון כי נשים אינן זכאיות להיכלל ברשימתן לכנסת.
4. בתקנוני המפלגות ש"ס ואגו"י, 4 ו-5, אף נקבע מפורשות כי אישה תוכל להצטרף רק לגוף נפרד שקשור ארגוני ורוחנית למפלגה אך לא למפלגה עצמה (תקנון מפלגת ביחד-אלי ישי טרם פרסמה תקנון).

מצ"ב כנספח "א" תקנוני המפלגות 4-5.

5. המשיבה 6 ("יחד" בראשות אלי ישי") טרם מופיעה באתר רשם המפלגות, אך הוגשה לרשם המפלגות בקשה מטעמה לרישום כבר ביום 16.12.2014. המשיבה 6 הינה מפלגה חרדית חדשה אשר אף היא כעולה מהצהרות ראשיה בתקשורת, מתכוונת להדיר נשים משורותיה כחלק מעקרונות המפלגה.
6. המשיבות 3-6 אף הביעו דעתן בפני בית משפט נכבד זה, בבג"צ 7717-13 רות קוליאן נגד שר האוצר, כי:

"העדר נשים ברשימותיהם נובע מגדרי ההלכה וכללי הדמוקרטיה מחייבים שלא להתערב בהשקפת העולם אותן מייצגות המפלגות הללו."

7. העותרות סבורות כי לבית משפט נכבד זה הסמכות להורות ולהצהיר כי פסילה קטגורית א-פריורית של נשים על רקע מגדרי בלבד מנוגדת לחוק יסוד הכנסת, ולעקרונות השוויון העומדים בבסיס הדמוקרטיה הישראלית ועל כן יש להורות על הסרת הפגם, על הצגת פרקטיקה להעמדת מועמדות של נשים לבחינה בצורה שווה לפרקטיקה בה נבחרים גברים לרשימה זו.

8. כבר כעת יאמר כי העותרות טוענות כי הטענה העומדת בבסיס מידור הנשים במשיבות 3-6, היא הטענה לפיה קיים איסור הלכתי על בחירת נשים או הטענה כי הדרת נשים מהרשימה בכנסת היא ביטוי ל"השקפת עולם", היא טענה שאין בה ממש, ראשית מאחר שאין כל מניעה הלכתית לייצוג נשים או להצבעה לנשים, ולא רק שהדעות בנושא זה חלוקות, אלא שחלק מחברי סיעות המשיבות 3-6 עצמם גילו דעתם כי אין כל מניעה להצביע לנשים או לשתף עימן פעולה בכנסת, בכך שהצביעו לנשים אך יחד עם זאת, אין בעמדות אלו של העותרות או של המשיבות כדי להעלות או להוריד לגבי העיקרון ולפיו איסור בחירת נשים סותר את עקרונות השוויון והדמוקרטיה בישראל. בעבר במסגרת הצבעה לנשיאות המדינה, והינם משתפים פעולה עם נשים בכנסת מדי יום,

9. העותרות טוענות כי **מפלגה הינה תאגיד בעל אופי ציבורי דו מהותי**. כי על הבחירות אליה חלים עקרונות וכללי חוק הבחירות לגופים ציבוריים התשי"ד-1984, וכי לנוכח אופיה, תקצובה הממשלתי ומימונה, הכללים החלים עליה ואופן רישומה הציבורי, וכן כללי הבחירות שהינם כללים ציבוריים דמוקרטיים אשר השוויון הינו נשמת אפם ותכליתם, יש להחיל עליה את כללי הייצוג והשוויון הנהוגים בחברות ציבוריות וממשלתיות, דהיינו הבטחת ייצוג הולם, ורקטיקות לבחירה שיוויונית המקובלת באותה המפלגה על אורחותיה, **שתאפשר לכל איש ואישה בישראל לבחור ולהיבחר לכנסת**.

מיצוי הליכים

10. ביום 13.1.2015 בערב (מבעוד מועד, המאפשר למשיבים הערכות בפרק זמן ראוי וסביר וטרם הגיע המועד הסופי להגשת הרשימות של המפלגות או מועד אחרון לאישור ועדת הבחירות המרכזית לרשימות המועמדים), פנו חלק מהעותרות לוועדת הבחירות המרכזית המשיבה 1, בבקשה ליתן צו עשה המורה למשיבות 3-6 **לשלב נשים ו/או אותן אד-הוק**, ברשימות החרדיות לכנסת ה-20 שאליהן כל אחת רואה עצמה שייכת, ולחייבן להציג פרקטיקה נגישה ופומבית כיצד נשים חרדיות ודתיות הנמנות כמותן על ציבור המשיבים 4-7 בהתאמה, יכולות להציג את מועמדותן בפני גוף הקובע את רשימת המפלגות לכנסת.

- מצ"ב כנספח "ב" העתק העתירה לוועדת הבחירות המרכזית מיום 14.1.15
- מצ"ב כנספח "ג" העתק החלטת ועדת הבחירות המרכזית מיום 14.1.15
- מצ"ב כנספח "ד" העתק בקשה לרישום מפלגה "יחד בראשות אלי ישי" שהוגשה לראש הרשות לתאגידים ביום 16.12.14

11. העותרות המציאו לכלל המשיבים את העתירה, הדורשת לשלב נשים ברשימות המפלגות החרדיות משיבות 4-7 לעיל, מכח חוק יסוד הכנסת, ומכח סעיף 3 לחוק איסור אפליה במתן שירותים וכניסה למקומות ציבוריים התשס"א-2000, ומכח היותן **תאגיד ציבורי דו מהותי**.

12. איש מהמשיבים לא הגיב לדרישה המופיעה בעתירה בפירוט רב.

13. המשיבה 1, ועדת הבחירות המרכזית, באמצעות יו"ר הוועדה כבוד השופט העליון מר סלים ג'ובראן, דחתה את העתירה על הסף בשגגה לטעמנו, בנימוק של "חוסר סמכות" מבלי לדון בה לגופה.

החלטת ועדת הבחירות

14. כבוד השופט העליון סלים ג'ובראן, היושב בראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-20 קיבל לידיו את העתירה למיטב ידיעת העותרות, ביום 14.1.15 ודחה את העתירה בצהרי אותו היום 14.1.15 מבלי לדון בנימוקיה לגופם ומבלי לבקש תגובת המשיבים וזאת בנימוק "חוסר סמכות" וכך נימק כבוד השופט ג'ובראן את החלטתו:

"הפכתי בדין ובעתירה חזור והפוך ולא מצאתי מקור סמכות הנותן בידיו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית את הסמכות להתערב באופן סידור רשימת המועמדים לכנסת, ולקבוע כי מועמד פלוני זכאי או

שאינו זכאי להיכלל ברשימה כאמור, זאת על אף שראוי ונכון לדעת
לשלב נשים ככל הניתן ברשימות המועמדים בבחירות לכנסת"
[הדגשה שלנו]

• מצ"ב כנסת ג' העתק החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית המשיבה 1, מיום
14.1.2015.

15. העותרות יטענו, כי בשוגג נדחתה עתירתן, משני טעמים: (א) לועדת הבחירות המרכזית הסמכות לוודא כי רק רשימות המוגשות בהתאם לחוק יאושרו (ב) העותרות לא ביקשו כי ועדת הבחירות המרכזית תתערב באופן סידור הרשימות ולא ביקשו בעתירתן כי ועדת הבחירות המרכזית תקבע אם מועד פלוני ראוי או לא ראוי, אלא טענו כי הדרת נשים פרקטית ממניע אידיאולוגי מגדרי, פוגעת בכללי הצדק והשוויון הבסיסיים, **בסעיף 7 לחוק יסוד הכנסת**, ובכללי "עקרון הייצוג ההולם", שאומץ כמדיניות ממשלת ישראל, אשר יש להחיל על תאגידי דו-מהותיים המחויבים לפעול על פי חוק והינם בעלי אופי ציבורי של מתן שירות לציבור.

16. מאחר שאין בל"ז הקצר עד לבחירות לכנסת ה-20 רשימת נשים מועמדות לרשימות החרדיות, ולאור הטענה המועלית חדשות לבקרים כי "אין נשים חרדיות המעוניינות להיות חברות כנסת" במשיבות 3-6, הציגו העותרות בעתירתן לשלב אותן מכח היותן "נשים", אך יחד עם זאת, **אין להן כל התנגדות כי המשיבים יבחרו בעצמם לפי שיקול דעתם הבלעדי נשים חרדיות אחרות כראות עיניהם**, ו/או יקבעו מנגנון אחר לבחירת או הצבת נשים ברשימות המפלגות החרדיות 3-6, ובלבד שתקיים רוח החוק ויתקיים "ייצוג הולם" לנשים, במקום המצב הקיים בו התקנונים והפרקטיקה הקיימת מדירים פוזיטיבית ומתוך כוונת מכוון, נשים, אך משום מגדרן, מרשימות המשיבים 3-6 לכנסת.

17. העותרות טוענות כי **מה שהיה אינו עוד**, כל עוד לא היו נשים תומכות ש"ס, אגו"י ודגל התורה, הבקשות להציג מועמדות לכנסת, גדרי הסובלנות אפשרו שימור המצב, ואולם, מרגע שקמה תנועה גדולה של נשים חרדיות המבקשות להבחר לכנסת ברשימות אלה, הרי שיש ליתן משקל במאזן הזכויות לזכותן האזרחית, חלקן מובילות את "נבחרות", לא בנבחרות"- נשים חרדיות מצביעות מסורתיות ונאמנות המבקשות דרך פרקטית להעמדת מועמדות נשים לבחירה לרשימה של מפלגתה.

ב. הסעדים המתבקשים

18. כבר כעת, טרם הגשת רשימות המפלגות לכנסת, ברור ללא כל ספק כי שוב עתידות המפלגות, המשיבות 3-6, להגיש רשימות על טהרת המין הגברי בלבד, מתוך כוונת מכוון למדר נשים ותוך איסור על בחירת נשים.

19. הואיל והעותרות אינן מעוניינות בפסילת המשיבות 3-6, אשר להן או לראשיהן הן מצביעות דרך קבע בבחירות, והתואמות את השקפות עולמן הדתיות, וכן על מנת למנוע טענה כי העתירה הוגשה בחלוף המועד ולאחר הגשת הרשימות, העותרות פונות לבית משפט נכבד זה טרם הגשת הרשימות, בבקשה להורות כדקלמן:

19.1. להורות לועדת הבחירות המשיבה 1 ליתן טעם מדוע לא תנחה את המפלגות במסגרת הערכותן להגשת הרשימות להציג פרקטיקה לשילוב נשים ברשימותיהן.

19.2. להורות לועדת הבחירות המשיבה 1 ליתן טעם מדוע שלא תודיע ברבים כי תעכב ו/או לא תאשר רשימות מועמדים חדשות לכנסת ה-20 אשר במפורש ו/או במשתמע אוסרות על בחירת נשים, ולכל הפחות עד הצגת פרקטיקה למתן ייצוג הולם לנשים, על פי נוהל עיכוב במתווה או כדוגמת החלטת הממשלה מס' 1362.

19.3. להורות למשיבה 2 ליתן טעם מדוע אינה פועלת למימוש החלטה 2331 של הממשלה מיום 14.12.2014, לקידום ייצוג שוויוני לנשים במגזר הפרטי והציבורי, ולמניעת הפליה על רקע מגדר ומניעת הדרה במרחב הציבורי, ביחס למשיבות 3-6, שהינן תאגידי בעלי אופי ציבורי, ובכלל זאת מדוע לא תכין ותפעיל נוהל עיכוב עבור ועדת הבחירות שהיא גוף ציבורי, לרישום

רשימות מדירות נשים, על פי נוהל עיכוב במתווה החלטת הממשלה מס' 1362, וזאת עד להצגת פרקטיקה למתן ייצוג הולם ו/או בחירת נשים במפלגות.

20. בית המשפט הנכבד מתבקש איפה ליתן צו על תנאי כמפורט בכותרת עתירה זו לעיל, ליתן סעד לעותרות, ולהורות למשיבה 1 לעכב רישום ו/או קבלת רשימות מועמדים הממדרות נשים, עד להצגת פרקטיקה המאפשרת לנשים להיכלל ברשימת המועמדים לכנסת הקרובה.

ג. הצדדים לעתירה

העותרות 1-4:

21. העותרות, כולן נשים בעלות אזרחות ישראלית, כשירות להיבחר, מצביעות כל אחת לחוד דרך קבע למפלגות החרדיות (להלן: "המשיבים"). העותרות 3-4 תומכות מסורתיות ומצביעות ש"ס בעבר, תומכות ח"כ אלי ישי ובשל הקמת מפלגתו החדשה מבקשות לכהן כחברות כנסת מטעם רשימתו.

22. העותרות הינן נשים חרדיות המצביעות באופן קבוע ומסורתי למפלגות החרדיות, ותומכות אישית בעומדים בראש המפלגות החרדיות, נמנות על ציבור הבוחרים והבוחרות של מפלגות אלו, מכבדות את הרבנים ואת הדרך ההלכתית, אך דורשות שילובן של נשים חרדיות כמותן, בתוך הרשימות שלהן הן מצביעות מסורתית.

23. לחלופין ואד-הוק, בהעדר נשים אחרות המעוניינות להצטרף לשורות המשיבות 3-6, כטענת המשיבות 3-6 חדשות לבקרים, מוכנות העותרות להירשם כמועמדות זמניות אלטרנטיביות עד להכללת נשים אחרות לפי שיקול דעת ראשי המשיבים 3-6, ובלבד שתוצג פרקטיקה סבירה לבחירת ו/או מינוי נשים לכהונה במסגרת רשימות המשיבות 3-6.

24. העותרת 5, עמותת כ"ן-כוח נשים, הינה עמותה העוסקת בקידום נשים לעמדות ייצוג הולם במשק ובפוליטיקה בישראל.

המשיבים:

25. המשיב 3 "יהדות התורה" היא סיעה חרדית אשכנזית שמהווה איחוד בין מפלגות אגודת ישראל החסידית לבין דגל התורה הליטאית. המשיב 4 מפלגה חרדית ספרדית מיסודו של כבוד הרב המנוח עובדיה יוסף זצ"ל, והמשיב 5 מפלגה חדשה שהתפצלה ממשיב 2 וראשות כבוד הרב אלי ישי.
26. המשיבה 2 היא הרשות הממלכתית של הזרוע המבצעת היא ממשלת ישראל, בכל הנוגע לייצוג הולם של נשים בתאגידים חוקיים.
27. העותרות, נשים הנמנות על ציבור מצבעי המשיבים, רואות עצמן מתאימות לכהן כמחוקקות בבית הנבחרים ולייצג נאמנה את צרכי הציבור החרדי האשכנזי (עותרת 1) והספרדי (עותרות 2-4) ומבקשות להיבחר לרשימות המפלגות החרדיות אגו"י/דגל התורה/אחדות ישראל ("גי"), ש"ס ו"העם אתנו" אך מנועות מלממש את זכותן האזרחית בשל אי קיום מנגנון מוסדר להצגת מועמדותן ובשל נוסח התקנון במפלגות הנ"ל המדיר נשים משילוב ברשימות אלו.
1. ייצוג נשים ברשימות המפלגות המתמודדות בבחירות לכנסת הולך ועולה באיטיות אך בהתמדה בכל המפלגות, באמצעות מנגנונים פנימיים ותקנונים המקדמים נשים ואף משריינים מקומות ריאליים לנשים, מתוך מדיניות ציבורית חוצת מחלוקות, כי ייצוג נשים במפלגות הוא הבסיס להגשמת כוונת המחוקק למשטר דמוקרטי המבוסס על חוק ומשפט.
2. המונח "ייצוג הולם", נתון לפרשנויות שונות אך אין מחלוקת כיום כי משטר דמוקרטי חייב לאפשר ייצוג לנשים בכל מפלגה ואין לאפשר רישומן והתמודדותן של מפלגות אשר אינן מאפשרות ייצוג נשים בכנסת ככלל וכמדיניות.

המסגרת הנורמטיבית

3. **חוק יסוד: הכנסת סעיף 6 (א)** קובע את זכותן של נשים חרדיות להיבחר למפלגות בהן הן מאמינות:
- "הזכות להיבחר
כל אזרח ישראלי שביום הגשת רשימת המועמדים הכוללת את
שמו הוא בן עשרים ואחת שנה ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת,
זולת אם בית משפט שלל ממנו זכות זו על פי חוק..."**
4. **חוק יסוד הכנסת כחוק יסוד**, הינו בעל מעמד על הגובר על חוקים אחרים ותקנוני מפלגות או כל הוראה אחרת כורעים רגל בפניו, ותקיפת סעיף מסעיפיו מחייבת פעולה פוזיטיבית של המפלגות החרדיות כדי לקבל רשות שלא לאפשר לנשים להיבחר לרשימתם וכך קבוע בחוק היסוד סעיף 7:
- " מי לא יהיה מועמד
אלה לא יהיו מועמדים לכנסת:...."**
5. מן האמור בסעיף 7 לחוק היסוד, עולה כי מלבד רשימה סגורה ומפורשת של בעלי זכות בחירה שאינם מורשים להיות מועמדים ברשימות המפלגות לכנסת ולא נכללות בהן "נשים", ומתוך ה"לא" עולה הכן, לפיו, אין מניעה מכל מי שאינו מוחרג לפי חוק היסוד-לשמש מועמד ברשימה לכנסת-לרבות נשים.
6. **סעיף 7 א (א) לחוק יסוד**: הכנסת מוסיף ומבהיר כי רשימה שלא מקיימת במעשיה והתנהלותה פרקטיקה דמוקרטית של הדרת נשים מכוונת:

"מניעת השתתפות בבחירות

7 (א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של

**הרשימה או במעשיו של האדם, לפי הענין, במפורש או במשתמע,
אחד מאלה:
(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;
(2) הסתה לגזענות;"**

7. מן האמור עולה המסקנה כי חוק היסוד אוסר השתתפותה של מפלגה שהפרקטיקה הנוהגת בה מונעת מנשים אפשרות להתמודד באופן דמוקרטי על מקום ברשימתה לכנסת. עוד עולה מלשון החוק כוונה למנוע השתתפות מפלגה שקוראת לאי שיתוף נשים בשל היותן בנות מגדר שונה ורק בשל מגדרן.

8. מן האמור עולה המסקנה כי חוק יסוד הכנסת אוסר על מפלגות למנוע ממועמד אפשרות להשתתף בבחירות וכל פרקטיקה של מפלגה המפרסמת מסרים לפיהם אין זה צנוע או מכובד עבור נשים לנצל את זכותן להיבחר- משום הדרה על בסיס מגדרי.

9. העותרות מפנות חזרה להמשך סעיף 7 א חוק יסוד: הכנסת בו נקבע כך:

**" (ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף
בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.
(ג) מועמד יצהיר הצהרה לענין סעיף זה.
(ד) פרטים לענין הדיון בוועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט
העליון ולענין הצהרה לפי סעיף קטן (ג), ייקבעו בחוק."**

10. המסקנה העולה מסעיף זה היא כי רק לועדת הבחירות המרכזית מוקנית סמכות שבחוק לקבוע כי מועמד/ת מנועים מלהשתתף בבחירות לרשימת מפלגות חרדיות.

11. מפלגות אלו אינן יכולות למנוע מנשים הרואות עצמן "מועמדות" לרשימת המפלגה לכנסת, לנסות יכולתן להיבחר לרשימה המפלגתית לכנסת וזאת ללא קבלת אישור מיוחד לכך מוועדת הבחירות המרכזית וגם זו מחייבת אישור מיוחד של בית המשפט העליון לאשרור מראש של מניעות זו.

12. סעיף 44 לחוק יסוד הכנסת קובע כי את יציבות החוק בפני כל חוק אחר לרבות תקנות שעת חירום סעיף 45 משריין את החוק באופן הממחיש את מעמדו הרם של חוק יסוד זה והזכות שהוא מקנה לנשים להיות חופשיות להיבחר כמועמדות בכל מפלגה וכך:

**"44. יציבות החוק
על אף האמור בכל דין אחר, אין בכוחן של תקנות-שעת-חירום
לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.
נוקשות סעיפים
45. אין לשנות סעיף 44 או סעיף זה, אלא ברוב של שמונים
חברי כנסת."**

13. העותרות תטענה כי בחינתו של חוק יסוד הכנסת דרך משקפיים של זכויות האישה, משריין את זכות היסוד של נשים חרדיות הנוהגות לבחור בבחירות את המפלגות החרדיות, להיות רשאיות להיבחר כמועמדות בתוך הרשימה לכנסת.

14. החוק אינו מחייב כי מוסדות המפלגות ורשימת המועמדים יבחרו דווקא בפרקטיקה של בחירות ואולם במקרה זה, על הגוף הממנה, (מועצת רבנים/חכמי תורה) לבחור גם נשים לרשימת המפלגות החרדיות, על מנת שלא ימצא כי נשים מודרות קטגורית ומגדרית בשל מינן ואינן יכולות להבחר לכנסת ישראל רק בשל היותן נשים.

15. חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 סעיף 3 קובע כי אסור להפלות נשים רק בשל היותן נשים מכניסה לרשימת

המפלגה לכנסת מאחר שהמפלגה איננה נותנת שירות פוליטי רק לגברים אלא לכלל הציבור החרדי שבחר בה וכך נאמר בחוק:

"איסור הפליה (תקון: תשס"ה) 2)

(א) מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי, או הורות.

(ב) לענין חוק זה, אחת היא אם העיסוק נעשה למטרת רווח או שלא למטרת רווח ואם נגבה או לא נגבה תשלום תמורת הספקת המוצר או השירות הציבורי, הפעלת המקום הציבורי, מתן הכניסה למקום הציבורי או מתן השירות במקום הציבורי"

16. מן האמור עולה המסקנה כי החוק אוסר מניעת כניסה לכהונה בכנסת של נשים המאמינות בדרכן של המפלגות החרדיות, ויש להן זכות לא רק לבחור אלא גם זכות להיבחר על אף מין, מעמדן האישי כנשואות או רווקות או היותן אמהות או לא.

17. **חוק המפלגות, תשנ"ב-1992** סעיף 5 קובע כך:

"לא תירשם מפלגה אם יש במטרה ממטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, אחת מאלה:
(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;
(2) הסתה לגזענות";

18. הנה כי כן, הדרה מוחלטת מכוונת ואידיאולוגית של נשים מהזכות להיבחר שהינה זכות יסוד בדמוקרטיה, יש בה כדי להחשב כ"מעשים" "משתמעים" ל"שלילת קיום מדינת ישראל כמדינה" "דמוקרטית".

19. **חוק שיווי זכויות האשה, התשי"א – 1951.** סעיף 6(א) לחוק זה קובע כי בגוף ציבורי ובוועדות המכרזים והמינויים של גוף ציבורי, יינתן ביטוי הולם לייצוגן של נשים בסוגי המשרות ובדירוגים השונים בקרב העובדים, ההנהלה, הדירקטוריון והמועצה.

20. גוף ציבורי הוגדר בחוק שיווי זכויות האשה, בין היתר, כרשות מקומית או חברה עירונית **כהגדרתה בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה 1985 או חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה - 1975.**

21. העותרות טוענות כי קל וחומר, מחויבות כלל המפלגות המבקשות להוות חלק מהרשות המחוקקת והרשות המבצעת לתת ביטוי הולם לייצוגן של נשים ברשימותיהן לכנסת.

22. **העותרות טוענה כי יש להחיל בעניין עתירתן ובהעדר הוראת חוק חלופית את פקודת העיריות בסעיפים 249א(3) ו-249ב(ב)א(1),** המעגנת אף היא חובה ליתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים, ככל שניתן בנסיבות העניין, בקרב נציגי העירייה בגוף המנהל של גופים עירוניים מתוקצבים בכספי הציבור.

23. בתיקון משנת 1993 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה 1975, נקבע כי על חברות אלו לפעול לייצוג הולם של שני המינים כדלקמן:

"18 א. ייצוג הולם לשני המינים

(א) בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים.

(ב) עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן
בנסיבות העניין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה
עת בדירקטוריון החברה."

24. הנה כי כן, החוק במדינת ישראל דורש כי בגופים ממשלתיים יינתן לשני המינים ייצוג הולם, גם אם לא הוסכם עדיין מהו שיעור הייצוג שייחשב "הולם"- בוודאי שאין כוונת המחוקק לאפשר המשך קיומן של מפלגות החוסמות לחלוטין מתוך עקרון אידיאולוגי ייצוג נשים, אשר על כן חזקה היא כי אי מתן הזדמנות שווה לנשים להיבחר לרשימת המפלגות החרדיות מנוגדת לכוונת המחוקק בתיבה "ייצוג הולם".

25. העותרות טענה כי הנפקות המשפטית המחייב ייצוג הולם של נשים בתאגידים מתוקצבים ומפוקחים חלה גם לגבי סעיף 13 לחוק המפלגות הקובע כי :

"מפלגה היא תאגיד"

(א) מפלגה רשומה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית."

26. בהחלטת ממשלה מס' 1362 ממרס 2007 נקבע כי שיעור הייצוג הנדרש בדירקטוריונים של תאגידים הוא 50% יישום עקרון הייצוג ההולם של נשים בדירקטוריונים של גופים ממשלתיים קיבל חיזוק משמעותי גם בפסיקה: בנובמבר 1994 פסק בית- המשפט העליון לטובת "שדולת הנשים", שעתרה בדרישה לבטל את מינוים של שלושה גברים דירקטורים למועצת רשות הנמלים ולבתי-הדין בע"מ בשל היעדר ייצוג נשים בדירקטוריונים של חברות אלו.

27. העותרות טענה כי ייצוג שוויוני של נשים בהרכבי מפלגות לכנסת חשוב ומהותי לקבלת החלטות בתאגידים, בוועדות, ברשויות מקומיות ובכל מאגר ממשלתי מכל סוג, והינו פועל יוצר מהחלטת הממשלה כאמור, פסיקה וחקיקות רבות נוספות.

28. כבוד השופט יואל זוסמן בע"ב 1/65 ירדור נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365 קבע כך :

"1. ההצבעה בבחירות לכנסת איננה הצבעה בעד מועמדים יחידים אלא אך ורק בעד רשימות מועמדים; פירושה של שיטה זו היא שההצבעה בבחירות לכנסת כמוה בהצבעה בעד קבוצת אנשים, הדוגלת במטרה פוליטית מסוימת, כך שההנחה חייבת להיות שאם תיבחר הקבוצה הזאת לכנסת, יעשו שם חברה כדי לגבש את רצון העם כיעד למען המטרה הנ"ל.

2. (1) אמנם, בדרך הרגילה, אין לה, לוועדת הבחירות המרכזית, שעה שהיא מפעילה את סמכותה להחליט בדבר אישורה של רשימת מועמדים זו או אחרת, לבדוק את ציפיותיהם של המועמדים, או לתהות על השקפותיהם הפוליטיות.

.....
לפי תורת המדע המדיני, חופש ההתאגדות הוא מעיקרי המשטר הדמוקרטי ואחת מזכויות היסוד של האזרח, הרי שום משטר חפשי, וביחוד לאור הלכה של ההיסטוריה בימינו, לא יתן ידו והכרתו לתנועה החותרת תחת אותו משטר עצמו".[הדגשה שלנו]

29. מן האמור בעניין ירדור, עולה כי (א) משהגדירו המשיבים עצמם כמייצגי "הציבור החרדי", חובה מוטלת עליהם לייצג גם הנשים הנמנות על ציבור זה, (ב) חובה עליהם מקל וחומר לשתף נשים מהציבור החרדי שייצג את הציבור החרדי הנשי המאמין באותה רשימה (ג) לוועדת הבחירות ישנה סמכות לאשר רשימת מועמדים או לא לאשרה (ד) כי מפלגה/ רשימה היא "התאגדות" ככל התאגדות לפי הגדרת המונח "התאגדות" ו"תאגיד" בחוק החברות אשר חל עליהן כהתאגדות חוקית. לנוכח האופי הציבורי המובהק של התאגיד המפלגתי, יטענו העותרות כי חלים על המפלגות כללי ייצוג הולם ובוודאי האיסור למדר נשים.

30. העותרות מפנות להלכה בע"ב 2/88 בן שלום נ' ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד מג(4), 221 הקובעת כי יש להפעיל מבחנים דווקניים ומחמירים בטרם תיפסל רשימה/ מפלגה וכך :

" אליבא דכולנו, יש לאמץ, בכל הנוגע לפסילתה של רשימה, מבחנים דווקניים ומחמירים, אשר לאורם תופעל הסמכות לפי סעיף 7א רק במקרים הקיצוניים ביותר"

31. העותרות סבורות, כי לציבור החרדי אשכנזי או ספרדי, יש זכות לייצוג הולם בכנסת ונשים הן חלק שווה בתוך ציבור שלם זה, ואי הכללת נשים מייצגות הוא המקרה של "מבחן דווקני ומחמיר" אליו התכוון בית המשפט העליון, ויש לאפשר למשיבים לשלב נשים בטרם יפסלו מרישום חלילה.

32. העותרות מפנות להלכה בע"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש עשרה נ' טיבי, פ"ד נז(4), 1 הקובעת חד משמעית כי שוויון וזכות להיבחר הם שני עקרונות מהותיים בדמוקרטיה :

"בית-המשפט העליון פסק:

א.(1)סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת מבוסס על התפיסה כי דמוקרטיה רשאית להגן על עצמה מפני כוחות לא דמוקרטיים המבקשים לעשות שימוש בדרכים דמוקרטיות לשם שלילת הדמוקרטיה. הסעיף מבטא את המשוואה החוקתית שנקבעה בישראל בין החירות שהדמוקרטיה מעניקה לכל ביטוי והפלורליזם בהשקפות ובדעות שעליו היא מבוססת, לבין ההגנה על המשך קיומה כדמוקרטיה. הוא מבטא את אופייה של ישראל כדמוקרטיה מתגוננת. הוא שומר על אופייה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. פרשנותה של משוואה זו חייבת לשמור על האיזון החוקתי העדין. יש לקיים את הזכות לבחור ולהיבחר – שהיא מאושיות המשטר הדמוקרטי – המונחת ביסוד קיומה של ישראל כמדינה דמוקרטית בלא לפגוע בקיומה כמדינה יהודית, בשלילת הגזענות ובמניעת התמיכה במאבק מזוין נגד המדינה (16ז – 17ג).

(2) כדי לקיים איזון עדין זה בין חלקי המשוואה נקבעו בפסיקה אמות מידה פרשניות להפעלתו של סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת:

ראשית, הפנייה אל מטרותיה של רשימת מועמדים היא פנייה אל מאפיינים דומיננטיים הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות של הרשימה. הסמכות שהוענקה בסעיף 7א אינה מיועדת לדברים שהיו שוליים, ואשר השלכתם על המכלול הרעיוני או הביצועי איננה משמעותית ורצינית;

שנית, מטרותיה הדומיננטיות והמרכזיות של הרשימה – ובאותה מידה מעשיו של מועמד לבחירות במסגרת רשימת מועמדים – נלמדות הן מהצהרות מפורשות שיש בהן היגד ישיר הן ממסקנות מסתברות המשתמעות באופן חד-משמעי; שלישית, לא די במטרות בעלות אופי תאורטי. יש להראות כי רשימת המועמדים פועלת למען מימוש מטרותיה ולשם הפיכתן מרעיון להגשמתו. חייבת להיות "פעילות בשטח" בעלת עוצמה אשר נועדה להוציא את מטרות הרשימה מהכוח אל הפועל.

לבסוף, הראיות המבססות את המטרות והמעשים המביאים לידי מניעת השתתפותה של רשימת מועמדים או של מועמד בבחירות לכנסת, צריכות להיות משכנעות, ברורות וחד-משמעיות (17ז – 18א – 1).

(3) ביסוד קביעת אמות מידה אלה, החלות על כל אחת מהעילות למניעת השתתפות בבחירות, מונחת התפיסה כי מניעת השתתפות בבחירות היא צעד קיצוני. הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות חוקתית מהמדרגה העליונה ביותר. אמנם, אין זו זכות מוחלטת, וככל זכות אחרת היא ניתנת להגבלה, עם זאת ההגבלות המוטלות על זכות זו צריכות להיות מינימליות, ועליהן להגן על אינטרסים חיוניים ביותר (17ז).

ב. (1) הדיבור "מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית" שבסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת מורכב משני מרכיבים – יהודית ודמוקרטית. בין שני אלה ראוי שישררו סינתזה והתאמה. אך טבעי הוא כי אם לכל אחד ממרכיבים אלה תינתן פריסה רחבה ומקיפה, יגברו שטחי החיכוך והמריבה בין שני המרכיבים. על-כן יש להתמקד אך ביסודות ה"גרעיניים" והמינימליים של מרכיבים אלה לעניין מניעת ההשתתפות בבחירות (19א, ג – ד, 20א).

(2) המאפיינים ה"גרעיניים" המעצבים את הגדרת המינימום של היות מדינת ישראל מדינה יהודית הם בעלי היבט ציוני ומורשתי גם יחד. במרכזם עומדת זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל, שהיהודים יהיו בה רוב; עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה, ועיקר חגיה וסמליה משקפים את תקומתו הלאומית של העם היהודי; מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשתה הדתית והתרבותית (22ב – ג).

(3) אם המטרה של היות ישראל "מדינת כל אזרחיה", הכלולה בין מטרתיהם הדומיננטיות של רשימת מועמדים או מועמד, מכוונת אך להבטחת השוויון בין אזרחי מדינת ישראל, כי אז אין במטרה זו כל פגיעה במדינת ישראל כמדינה יהודית. לעומת זאת אם המטרה של היות ישראל "מדינת כל אזרחיה" מכוונת ליותר מכך, והיא מבקשת לפגוע ברציונל המונח ביסוד הקמת המדינה ובכך לשלול את אופייה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, כי אז יש בכך כדי לפגוע במאפיינים הגרעיניים והמינימליים המאפיינים את מדינת ישראל כמדינה יהודית (22ד – ה, ג – ד).

(4) המאפיינים ה"גרעיניים" וה"מינימליים" של הדיבור "מדינה... דמוקרטית" מבוססים על הכרה בריבונות העם, המתבטאת בבחירות חופשיות ושוות; הכרה בגרעין של זכויות אדם, ובהן כבוד ושוויון; קיום הפרדת רשויות, שלטון החוק ורשות שופטת עצמאית... [הדגשות שלנו].

הנה כי כן, המסגרת הנורמטיבית של חוק ופסקי הדין המהווים הלכה פסוקה תומכים את דרישת העותרות להתנות רישום המלגות המשיבות כשילובן כנשים חרדיות בתוך רשימתם- כל אחת על פי המפלגה/המנהיג להם היא מצביעה באופן מסורתי.

מנגנוני בחירת נשים במפלגות הקיימות

33. בתקנון מפלגת הליכוד, שתוקן ב-6.1.2005, מובטח ייצוג לנשים ברשימת מועמדי המפלגה לכנסת כדלקמן: "אם לא נבחרו מועמדות לחמישה מ-40 המקומות הראשונים ברשימת המפלגה לכנסת ישובצו חמש מועמדות במקומות ריאליים.
34. מפלגת העבודה אף היא משריינת מקומות לנשים לקראת הבחירות לכל כנסת. נכון לשנת 2015, הייצוג במפלגה לאחר הפריימריז, עד המקום ה-25 עומד על למעלה מ-30%.
35. במפלגת "הבית היהודי" (מפד"ל, המפלגה הדתית לאומית), נשים מתמודדות באופן חופשי בבחירות מקדימות במרכז המפלגה. בכנסת האחרונה כיהנו בכנסת נשים מטעם מפלגה דתית זו, ונכון לשנת 2015 ייצוג הנשים עד המקום ה-20 ברשימה עומד על כ-25%.
36. לפי חוקת מר"צ, בכל חמישה מקומות ברשימת המפלגה לכנסת, שניים ישוריינו לנשים (מה שמוביל ל-40% ייצוג לפחות).

הדרת נשים אידאולוגית ברשימות המשיבים לכנסת

37. סעיף 14 לחוק המפלגות מחייב כל מפלגה לכוון תקנון המסדיר את זכויות וחובות התנאים לקבלת חברים במפלגות :

"(א) למפלגה יהיה תקנון והיא תתנהל על פיו.
(ב) התקנון יכלול הוראות בדבר:
(1) התנאים לקבלת חברים למפלגה, השעייתם והוצאתם ממנה;
(2) הזכויות והחובות של החברים;
(3) מוסדות וסדרים בדבר הליכים משמעותיים נגד חבר המפלגה ואמצעי המשמעת;
(4) הסמכות של סניפי המפלגה באזורי הארץ;
(5) קביעת מוסדות המפלגה, תפקידיהם, הרכבם, סמכויותיהם ודרכי פעולתם, ודרך קביעתם של מועמדי המפלגה בבחירות לכנסת;"

38. על פי חוק מחויבות כלל המפלגות החרדיות להגיש העתק התקנון שלהן לרשם המפלגות כחלק מהליך רישומן, וחלה עליו החובה לבדוק את התקנון ולוודא כי אינו סותר את "היות מדינת ישראל..דמוקרטית", קרי: על רשם המפלגות החובה לוודא זכות שווה לנשים להרשם למפלגות החרדיות כחברות ובעלות זכות להציע מועמדותן לכלל מוסדות המפלגה ולרשימה לכנסת.

תקנון מפלגת אגודת ישראל אחדות התורה/(דגל התורה אגו"י)

39. מצ"ב נספח א' תקנון "הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל" מיום ט"ז בחשוון תשנ"ד 1993 הנושא חותמת "התקבל" של רשם המפלגות במשרד המשפטים.

40. סעיף 4 לתקנון קובע כי בין "מטרות המפלגה" :

"שאיפה לאחד את עם ישראל בארץ ישראל תחת שלטון התורה ולהשליט את התורה על החיים...הכלכליים, האזרחיים, והמדיניים בארץ ישראל".[הדגשות שלנו]

41. סעיף 6 מסדיר את נהלי רשום חברים במפלגה בסעיף קטן (א) מדובר מפורשות רק על "איש יהודי" אך לא נכללת "אישה יהודיה" כשבגוף התקנון לא נאמר כי הניסוח מופנה לנשים וגברים כאחד :

"כל איש יהודי מבן שמונה עשרה ומעלה, שומר תורה ומצוות, הנמנה על החרדים לדבר ה' ומזדהה עם אגודת ישראל..."

42. בסעיף קטן (ג) נכתב : "צעיר עד גיל 18...זכאי להצטרף..תנועת נוער פרחי צעירי אגודת ישראל"- כשאין בנמצא איזכור לארגון מקביל עבור נשים.

43. בסעיף קטן (ד) מוחרגות הנשים באופן אקטיבי מזכות להיבחר ברשימה :

"אישה תהיה זכאית להצטרף לתנועת 'נשי אגודת ישראל', אשר תהווה גוף נפרד- כמצוות ההלכה – הקשור ארגונית ורוחנית לאגודת ישראל"

44. הנה כי כן, עולה מלשון התקנון של "אגודת ישראל" אחדות התורה- כי מטרת המפלגה היא לכוון שלטון ההלכה הדתית, מקום בו קיים כידוע שלטון החוק האזרחי ויש בכך לדעת

העותרות להצביע על חריגה מחוק המפלגות וחוק יסוד: הכנסת, בדבר התרת רישום מפלגה רק אם היא תומכת במשטר דמוקרטי ובחוק.

45. המשמעות היא, כי אם מטרת המפלגה מנוגדת לשלטון הדמוקרטי, אזי היא מתנגדת לזכות השוויון של נשים להתמודד בשימתן לכנסת.

46. עוד תטענה העותרות, כי מחבר הכללים בתקנון זה מגלים הדרת נשים מזכות בסיסית להיבחר ולהירשם כחברות במפלגה בשעה שהן כן "כשרות" לצאת מהבית ביום הבחירות ולבצע אקט של בחירה באותה המפלגה.

תקנון מפלגת ש"ס

47. במפלגת ש"ס סעיף 2 (ד) קובע כך:

"המפלגה רואה במועצת חכמי התורה בראשות הראשון לציון את הסמכות... הרעיונית, ופוליטית העליונה בארץ ישראל" [הדגשה שלנו]

48. סעיף 3 (ו) קובע כך:

"לפעול למען חקיקת חוקים המושתתים על משפט התורה, ההלכה ומסורת ישראל לרבות מורשת יהדות המזרח" [הדגשה שלנו]

העותרות תטענה כי מן האמור עולה כי מפלגת ש"ס איננה מקבלת את חוקי מדינת ישראל כסמכות הגבוהה ביותר מצהירה כי יש סמכות אחרת הלכתית שהיא מעל לחוק, ובכך לדעת העותרות, סותר תקנון המפלגה את זכותן להיבחר בפרקטיקה שוויונית ודמוקרטית במדינה הדמוקרטית.

עוד תטענה העותרות כי "מסורת ישראל", "מורשת יהדות המזרח" כמו גם "תורת ישראל" אפשרו תמיד לנשים שהן מנהיגות, בעלות כישורים מנהיגותיים, להנהיג את עם ישראל ולכהן בתפקידי ממשל, שלטון, פיקוד על צבא וכיוצ"ב ללא קשר למינן אלא בקשר לכישוריהן להנהיג.

49. סעיף 3 (א) קובע כך:

"ייעודי המפלגה ותפקידיה" ... "לייצג את הציבור שומרי התורה והמצוות ולמנוע אפליה של הציבור הדתי חרדי בישראל".

העותרות תטענה כי הדרת נשים מזכות שווה להיבחר בשימת המפלגה לכנסת מנוגדת לתקנון עצמו הקובע כי מטרת המפלגה "למנוע אפליה של הציבור החרדי" בשעה שנשים חרדיות תומכות ש"ס הן חלק מהותי מה "ציבור".

50. סעיף 3 (ג) ו (ה) בתקנון ש"ס מקבע מפורשות אפליית נשים יהודיות תומכות ש"ס:

"אישה יהודיה אזרחית ישראל, תהה זכאית להצטרף לתנועת "נשי ש"ס התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה" אשר תהווה גוף נפרד ע"פ ההלכה הקשור ארגונית ורוחנית למפלגה.... (ה) הנהלת המפלגה תהייה רשאית לסרב לקבל למפלגה חבר חדש לפי שיקולה הבלעדי".

51. מן האמור עולה המסקנה כי מפלגת ש"ס מפלה אפלייה אסורה נשים מזכותן החוקית להיכלל בשימתה לכנסת, כחלק מאי קבלת המשטר הדמוקרטי ואי ציות לחוק האזרחי המקבע זכות לשוויון.

מפלגת "העם איתנו" אלי ישי

52. העותרות תטענה כי מפלגתו החדשה החרדית של אלי ישי טרם פרסמה את התקנון שלה אך גם ברשימתה לא נכללות נשים בכלל ואין כל פרוצדורה או פרקטיקה שקופה כיצד יכולות נשים התומכות באלי ישי ובדרכו, להיבחר לרשימתו לכנסת.
53. הנה כי כן, במפלגות החרדיות נשים אינן חופשיות להיבחר ככל אזרח, וקיימת התניה מובנית גם לפעילות בגופים החוץ מפלגתיים, בהם הנשים היחידות המכהנות בתפקידי מפתח אינן נבחרות בפרקטיקה דמוקרטית אלא הן נשות חכ"ים גברים או בנות המנהיגים וראה גב' עדינה בר שלום בת הרב הגב' יפה דרעי אשת ראש הרשימה ח"כ דרעי או הגב' ציפי ישי רעיית ראש מפלגת "העם איתנו".

המסגרת הנורמטיבית לדרישת העותרות לשוויון ולפרקטיקה של שוויון במשיבים 3-6

54. עקרון השוויון הוכר במשפט הישראלי כנשמת אפו של המשטר הדמוקרטי, כעיקרון חוקתי על-חוקי וכחלק מהזכות לכבוד המעוגן בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. על מקומו של עקרון השוויון ראו למשל דבריו של כבוד השופט (כתוארו אז) חשין בבג"צ 2671/98 **שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה ואח'**, פ"ד נב(3) 630 (ניתן ביום 11.8.1998, סעיף 29 לפסק הדין:

"עיקרון מן הראשונים במלכות – משכמו ומעלה גבוה מכל שאר עקרונות – הוא עקרון השוויון; ובשמו האחר: עקרון איסור ההפליה. השוויון הוא...נשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (השופט לנדוי בבג"צ 98/69 ברגמן נ' שר האוצר ואחר [9], בעמ' 698); כך הוא במשפט הציבורי וכך הוא בכל נימה ונימה של חיינו בחברה. "...עקרון השוויון, הוא היה בראשית, בו תחילת התחילות, ואידך אינו אלא פירוש והארה" (בג"צ 7111/95, 8195 מרכז השלטון המקומי ואח' נ' הכנסת ואח'..., בעמ' 501); ראו עוד, שם, בעמ' 499 ואילך. כן היו דברי השופט ברק בבג"צ 953/87 1/88 פורז נ' ראש עיריית תל אביב – יפו ואח'; סיעת העבודה בעיריית תל אביב – יפו ואח' נ' מועצת עיריית תל אביב- יפו ואח' (פרשת פורז [11]), בעמ' 332..."

55. כן ראו את דברי המלומדים כבוד השופט בדימוס יצחק זמיר ומשה סובל במאמרם השוויון בפני החוק משפט וממשל ה תש"ס 165:

"השוויון הוא אחד מערכי-היסוד של כל מדינה מתוקנת. כך גם בישראל, אפשר לומר כי השוויון, יותר מכל ערך אחר, הוא המכנה המשותף, אם לא הבסיס, לכל זכויות היסוד של האדם ולכל שאר הערכים שביסוד הדמוקרטיה. אכן, השוויון האמיתי, כיוון שהוא חל גם ביחסים שבין האדם לבין השלטון, הוא אחד מאבני היסוד של הדמוקרטיה, ובכלל זה שלטון החוק. הוא חיוני לא רק לדמוקרטיה הפורמלית, שאחד מעיקריה הוא קול אחד לכל אחד, אלא גם לדמוקרטיה המהותית, המבקשת לשרת את האדם באשר הוא אדם. הוא מרכיב מרכזי לא רק של שלטון החוק הפורמלי, שפירושו שוויון בכפיפות לחוק, אלא גם של שלטון החוק המהותי, הדורש כי החוק עצמו ישרת את ערכי היסוד של מדינה מתוקנת".

56. לעניין מעמדו החוקתי העל-חוקי של עקרון השוויון בעקבות חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ראו למשל בג"צ 453/94 **שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל**, פ"ד מח(5) 501 (ניתן ביום 1.11.1994, להלן: "עניין שדולת הנשים 1"), סעיף 24 לפסק דינו של כבוד השופט מצא.

57. על אף עליונות עקרון השוויון והחשיבות הרבה בשמירתו וקידומו, החברה הישראלית עודנה רחוקה מאוד מהיות חברה מתוקנת בה מתקיים שוויון מלא בין כלל תושביה ואזרחיה ובין נשים וגברים, אך אין לקבל ולהשלים עם אישור השתתפותן של מפלגות אשר מראש אינן מאפשרות לנשים להיבחר לכנסת.

58. מצב זה, בו הנשים אינן מיוצגות באופן שווה בכנסת ישראל ובשלטון המקומי, הוא בלתי נסבל ויש בו כדי להנציח את הפליית הנשים בכל רובדי החברה בישראל. שכן, לא רק שהכנסת מהווה דוגמה בה העם צופה, אלא שחברות בכנסת מהווה עמדת השפעה מהחשובות שבמדינת ישראל, באמצעותה ניתן להשפיע בין היתר על קידום שוויון בחברה ובנוסף לכך כהונה בכנסת וברשויות המקומיות מהווה מקפצה לעמדות בכירות נוספות בחברה ובשלטון.

59. על המשמעויות חברתיות הקשות שיש לחוסר הייצוג ההולם של נשים ראו את דברי כבוד השופט לוי בבג"צ 5755/08 יעל ארן נ' ממשלת ישראל (ניתן ביום 20.4.2009), סעיף 4 לפסק הדין (בעניין זה הדברים נאמרו בהקשר לשירות הציבורי, אך הם נכונים על אחת כמה וכמה בכל הנוגע לבית הנבחרים הישראלי):

"וברי הוא בעיני, כי לא פגיעה בציבור הנשים בלבד גלומה בדבר, כי אם גריעה מענינו של הציבור כולו, מדמותה של החברה, מרווחתם של כל המרכיבים אותה, ומאיכותו של השירות הציבורי – המביט מטה, מבעד לרצפה-תקרה של זכויות, בכוחות ובכישורים שלא יוכלו לבוא לידי ביטוי אך בשל תבניות חברתיות שזה מכבר אבד עליהן הכלח. אמת, זהו 'מצב חברתי המכרסם, כל יום שהוא בעינו, בחוסנה של החברה הישראלית' (הנשיא א' ברק בבג"צ 10026/01 עדאלה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד 31, 41 (2003))."

60. יפים לעניין זה דברי כבוד השופט מצא בסעיף 25 לפסק הדין בעניין "שדולת הנשים":

"הלקח המתבקש הוא זה: הואיל והפלייתן של נשים בחברה המודרנית הינה, בעיקרה, תופעה מושרשת בתפיסות סמויות, חוסנה המוסרי של חברה שוחרת שוויון יכול להיבחן בהיקף האמצעים והמאמצים החיוביים שנכונה היא לנקוט ולהשקיע בשבירת הסטאטוס קוו וביצירת מציאות חדשה ושוויונית. להעדפה המתקנת נודעת, בהקשר הזה, חשיבות רבה, ואפשר גם מכרעת; שכן בקידומה המעשי – המתוכנן והמוכוון – של הקבוצה המופלית לרעה, לעבר העמדות שנשללו ממנה בעבר, יש לא רק משום תיקון עיוותיו המעשיים של חוסר השוויון אלא גם משום יצירתה של מציאות חדשה שסופה להעביר מן העולם גם את שורשיה הנסתרים של ההפליה ואת תוצאותיה הנלוות."

61. מדיניות של פיקוח על קיום פרקטיקה לבחירת נשים במפלגות החרדיות נועדה להתגבר על הכשלים הטבעיים בשמירה על שוויון פורמאלי בלבד שאיננו מצליח לתקן את ההפליה השורשית הגורמת לחוסר ייצוגן של נשים בין היתר במוסדות השלטון הנבחרים, כדברי כבוד השופט מצא בסעיף 16 לעניין "שדולת הנשים":

"רעיון 'ההעדפה המתקנת' (או 'המקדמת', affirmative action) נגזר מעקרון השוויון ועיקרו הוא בהעמדת אמצעי של מדיניות משפטית להגשמת השוויון כנורמה חברתית תוצאתית... קיומו לאורך זמן של שוויון פורמאלי בלבד מעלה את החשש שבשל דרכו של עולם ומנהגי הבריות, תונצחנה תוצאותיה של ההפליה. תיקון עוולות העבר והשגת שוויון מעשי יכולים, לכן, להיעשות רק בהענקת יחס מועדף לבני הקבוצה החלשה."

62. כן ראו בעניין זה את דברי המלומדת פרופ' פרנסס רדאי במאמרה על העדפה מתקנת משפט וממשל ג', תשנ"ה 145, 149:

"מושג ההעדפה המתקנת מבוסס על ההנחה שקיימת אפליה החודרת לכל תחומי החיים, והוא מציע דרך לנטרולה... תוכניות העדפה מתקנת הן צעדי ביניים המיועדים לשבור את הסטריאוטיפים הקיימים ואת המחסומים המבניים, המונעים את קידום הקבוצות המופלות."

63. כמו כן ראו בעניין זה בג"צ 5660/10 עמותת איתך-משפטניות למען צדק ואח' נ' ראש ממשלת ישראל ואח' (ניתן ביום 22.8.2010 מפי כבוד השופט פוגלמן).

64. בשנים האחרונות נוצרה דוקטרינה במשפט הישראלי המחייבת מתן ייצוג הולם לנשים. דוקטרינה זו תחילתה בהוראות חוק פרטניות שונות המחייבות ייצוג הולם (ראו סעיפים 6 ג' ו-16 לחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951; סעיף 15א' לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959; סעיף 18א' לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975), והמשכה בפיתוח דוקטרינה בפסיקת בית המשפט העליון שהיקפה רחב יותר מתחולת הוראות חוק אלו. בעניין זה ראו דברי כבוד השופט (כתוארו אז) חשין, בסעיף 42 לעניין שדולת הנשים 2:

"לסיכום: סקרנו כמה וכמה "הוראות-ייצוג" לנשים בחקיקה הישראלית החדשה. הוראות ייצוג אלו לא אך על עצמן יצאו ללמד. יצאו הן ללמד על הלוך-רוח חדש בשיטת המשפט בישראל, הלוך-רוח שלא הכרנו ולא ידענו בעבר. רוח חדשה וטובה החלה מנשבת בין חוקי ישראל. במקום אחר בחוות-דעתנו (ראו לעיל, פסקה 37) דימינו הוראות-דין שעניינן שוויון לנשים ואיסור הפלייתן לרעה לנקודות אור.

מתחנו קו בין כל נקודות האור והנה גילתה עצמה לפנינו דוקטרינה במשפט הארץ, דוקטרינה שכוחה עמה מעבר להוראות-הדין הפרטיקולאריות. צירוף נקודות האור האחת-אל-רעותה יצר מעין מסה קריטית וכך נוצרה הדוקטרינה שהשלכותיה אל-למרחוק. כיוצא באותה דוקטרינה כן היא דוקטרינה הנגלית לעינינו בעניינינו עתה: הוראות-הדין שעניינן ייצוג הולם לנשים אף הן נדמות לנקודות אור. חבר את נקודות האור אישה-אל-רעותה וידעת כי נוצרה מעין מסה-קריטית שאף היא ילדה דוקטרינה, או, למצער – מעין דוקטרינה. אם תרצו: גילתה עצמה לעינינו דוקטרינה-בהתהוות".

כן ראו בעניין זה סעיף 46 לעניין שדולת הנשים (השניה):

"...חקיקה והלכה הלכו יד-ביד והורו אותנו הדרך. והדרך היא דרך הדוקטרינה: כי יש לעשות את כל הניתן למתן "ייצוג הולם" לנשים בגופים ציבוריים. לשון אחר: לעת עשייתם של בחירה או מינוי בגופים ציבוריים, שיקול שחובה עליה על הרשות בת-הסמך לשקול בדעתה הוא שיקול ייצוג הנאות של נשים. שמא נאמר: שאלת ייצוגם של בני שני המינים".

65. זאת ועוד. ביום 14.12.2014 נפל דבר בישראל, וממשלת ישראל קיבלה על עצמה החלטת ממשלה לפיה יש למנוע הדרה במרחב הציבורי ולשאוף לייצוג שוויוני לשני המינים, וכן הנחתה את המשיבה 2 לפעול לאלתר להוצאת נוהלים מתאימים. משקיבלה הממשלה על עצמה את עקרונות הייצוג ההולם והשוויוני, כיצד זה חלקיה-המפלגות והסיעות אשר הינן חלק מהממשלה ומהכנסת, לא יקבלו זאת על עצמן?

66. ברור שחלה על המפלגה החרדית באשר היא חובה ליתן ייצוג הולם לנשים ברשימת המועמדים מטעמה לכנסת ובבחירות לרשויות המקומיות. זאת בייחוד בהתחשב במצב העגום של ייצוג נשים בכנסת ה-18 וה-19 ובכלל במשך 66 שנות קיום המדינה, וכן בתת הייצוג באופן ספציפי במפלגות החרדיות.

67. כך גם לאור המצב העגום בעניין זה אף ברשויות המקומיות, כמפורט לעיל. בהן עומד שיעור הנשים הנבחרות, נכון לשנת 2015, על כ-14% בלבד.

68. ברור בעניינינו שבמצב בו רמת הייצוג של נשים בכנסת ובמפלגה, כמו גם בשלטון המקומי, אינו משתפר באופן מספק במשך שנים ארוכות, ובפועל מדובר במציאות סטטית, אין מנוס מהגברת המאמצים האקטיביים בעניין זה, באמצעות כלים שונים שמטרתם להביא לכינונה המעשי של פרקטיקה של בחירת נשים ברשימות המועמדים של המפלגות החרדיות, גם בכנסת כמו גם ברשויות המקומיות.

69. יצויין שיש צורך בכינון תקנון למפלגות אלו הכולל דרכים מעשיות לרישומן של נשים והעמדת עצמן כמועמדות לבחירה לרשימה לכנסת ולקידום הייצוג של נשים. זאת, בהתאם לאופן בו נבחרים מועמדים גברים מטעם אותה המפלגה לכנסת ולרשויות המקומיות, ולמשל באמצעות

שריון מקומות לנשים ברשימת המועמדים מטעם המפלגה העומדת בפני "הגוף המרכיב את הרשימה", גם אם הוא "מועצת רבנים גדולי תורה".

70. **שיטת השריון** נהוגה בשיטות משפט שונות, ובאופן חלקי בלבד במערכת הפוליטית בישראל והיא פרקטיקה מתאימה לעת הזו, עבור מפלגות שאין בהן נוהג של בחירות מקדימות פנים מפלגתיות "פריימריז". על חשיבות שיטת השריון ראו את דברי **כבוד השופטת בדימוס דליה דורנר במאמרה הבחנה משווה ומעמד האשה עיוני משפט כ(3) (ינואר 1997), 541, 546:**

"שריון בייצוג ברשויות נבחרות – שהוא לדעתי, מן החשובים שבאופני ההבחנה המשווה – נהוג במפלגות מסוימות בכמה מדינות, וביניהן דנמרק ונורווגיה".

71. כבוד השופטת דורנר במאמרה ממשיכה לעמוד על החשיבות שבהבטחת ייצוג נשים ברשויות נבחרות, ועל כך שבאמצעות שריון מקומות ניתן לשנות את המציאות שבה קיים סטאטוס-קוו המבוסס על הדרת נשים ואי ייצוג הולם בשלטון, באמצעות דוגמה שהיא נותנת בעמוד 548 למאמרה, כדלהלן:

"שרת החינוך והתרבות באחת ממדינות גרמניה סיפרה לי, כי נקבע בתקנון מפלגתה שיינתן לנשים ייצוג בשיעור עולה בקרב מועמדי המפלגה לפרלמנט, תחילה עשרה אחוזים ובסוף הדרך ארבעים אחוז, ומשהגיע השריון לארבעים אחוז, השתנתה המציאות ולא היה עוד צורך בשריון".

72. העותרות סבורות שבמציאות הנוכחית, בה לאחר 64 שנות קיומה של המדינה נשתרשה בכנסת, ברשויות המקומיות ובמפלגה מציאות קשה של היעדר ייצוג נשי לא ניתן עוד להשלים עם מציאות זו מבלי לנקוט בצעדים אקטיביים שיש בהם לשנותה.

המפלגה כתאגיד דו מהותי - החלת עקרונות השיוויון לתאגידים ציבוריים וממשלתיים

1. עם חקיקת חוק המפלגות, הוכנסו המפלגות, וביניהן המשיבות 3-6, תחת כנפיו של המשפט הציבורי. לא נדרש לתהות האם הינן גוף פרטי או דו מהותי, שכן את התשובה העמיד המחוקק מזה כבר - המפלגה הינה תאגיד הממומן על ידי הציבור, מבוקר על ידי מבקר המדינה ואינו פועל במישור העסקי. דהיינו, כל סממניו ציבוריים, והוא עונה בוודאי, ולכל הפחות, להגדרת גוף דו מהותי. (וראה, למשל, הר זהב, רענן, חוק החברות - מציאות חדשה, המשפט, מצ"ב)

2. המגמה הכללית של המשפט הישראלי בשנים האחרונות הינה להרחיב את תחולת עקרונות המשפט הציבורי על גופים הפועלים בתחום המשפט הפרטי, ומקימון של זכויות יסוד מוגנות המשפיעות על החדרתם של עקרונות התנהגות ציבוריים כלליים על גורמים פרטיים הפועלים במסגרת המשפט הפרטי.

3. קל וחומר שכך כאשר עסקינן במפלגות, שסיעותיהן הן אורגן בלתי נפרד של בית המחוקקים הישראלי, ועל כן, יש היום מגמה להחיל עליהן את הכללים הנהוגים במשפט הציבורי, כגון חובת מכרזים, ביקורת וכד'.
4. בנסיבות אלו, החלת עקרון השיוויון, אשר תחייב את המשיבים 3-6 למנוע בחירת נשים לשורותיהן ולקדם פרקטיקה לייצוג נשים, אינו נובע אך מעקרון השיוויון הכללי במשפט הציבורי אלא גם מהחלת עקרונות דיני התאגידים הציבוריים על המפלגות בכנסת.

טענת השתק-תמיכת המשיבים באישה מועמדת לנשיאות ובאישה לראשות העיר ערד

5. ב"כ המפלגות החרדיות יהיו מושתקים מלטעון כי אין זו דרכם של דתיים-חרדים להצביע עבור אישה העומדת בין מועמדים, וזאת לאור תמיכתן של המשיבות עצמן במועמדת לנשיאות הגב'

דליה איציק וכן תמיכת המשיב 1 במסגרת הסכם פוליטי של מפלגת "ישראל בתנו" עם ראשי "יהדות התורה" במסגרתו תמכו חסידי גור והחרדים במועמדותה של הגב' טלי פלוסקוב לראשות העיר ערד.

6. כך גם מפלגת ש"ס תהיה מושתקת מלטעון כי אינה יכולה מטעם אידיאולוגי לשבת במסגרת בה נבחרות נשים, לאור ישיבתם בוועדות הכנסת בנוכחות ובעבודה מקצועית עם שרות וחכ"ות נשים ממפלגות אחרות.

הסעדים המתבקשים

א. מתן צו עשה המורה למשיבה 1 להורות לרשימות מועמדים בהן אין נשים כלל, להציג פרקטיקה למועמדות נשים לרשימותיהן לכנסת ה-20 ולכנסות הבאות

7. על בסיס התקנונים המפלים הוגשה לוועדת הבחירות המרכזית בקשה לפסילת המפלגות מהתמודדות בבחירות של 2013, אך הבקשה נדחתה.

8. העותרות, הנמנות על הציבור החרדי ועל מצביעיות המפלגות החרדיות, אינן מעוניינות בפסילתן של מפלגות חרדיות, אך מבקשות לחייב את אותן המפלגות להציג פרקטיקה מיידית לרישומן של נשים כחברות במפלגות אלו ולהציע אמצעים אפקטיביים ואופרטיביים להגשת מועמדותן ואופן בחירתן לרשימה לכנסת.

ב. צו עשה לכינון "נוהל עיכוב" רישומן של מפלגות לבחירות הקרובות

9. העותרות מבקשות כי המשיבה 1 והמשיבה 2, הרשות למעמד האישה במשרד הממשלה, יכוננו לאלתר "נוהל עיכוב" אישור להשתתפותן של מפלגות שלא מאפשרות לנשים להיבחר לכנסת הקרובה, במתווה "נוהל עיכוב" שהותווה בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1362 על ידי רשות החברות הממשלתיות והרשות לקידום מעמד האישה. "נוהל עיכוב" זה הינו נוהל ליישום ההחלטה לפיו בטרם אישור מועמדות לתפקידי דירקטור בחברה ממשלתית, תיבחן עמידת הרכב הדירקטוריון בדרישה לייצוג הולם של נשים.

10. על פי "נוהל העיכוב" אם בבדיקה עולה כי הרכב הדירקטוריון של החברה הממשלתית אינו עונה על הדרישה לייצוג הולם, הוועדה צריכה לעכב את אישור הדירקטוריון עד לתיקון המצב.

11. לפי נתוני הרשות לקידום מעמד האישה, מאוגוסט 2007 עד היום, נשלחו לשרי הממשלה עשרות דרישות "עיכוב" בגין מינוי גברים במקום נשים והכלי נחשב כיעיל, מרתיע ואפקטיבי.

12. עיקרון השוויון, ובכלל זאת דוקטרינת הייצוג ההולם, כפי שפותחו במשפט הישראלי, יחד עם החובות המשפטיות בעניין זה החלות מכח הדין הבינלאומי שנדון לעיל, מצדיקים מתן סעדים כמבוקש בעתירה זו לעיל, וקביעת פרקטיקה לייצוג נשים בכל המשיבות 3-6, אשר אינו מתאפשר ואינו ניתן לעותרות כיום, רק בשל היותן נשים.

רוני אלוני סדובניק, עורכת דין
ב"כ העותרות

תל אביב, היום, 21 בינואר 2015

הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל

תקנות המפלגה

1. שם המפלגה: הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל.
2. כתובת: הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל - המרכז הארצי.
רח' ברדיצ'בסקי 5, תל-אביב-יפו.
3. הגדרות:
 - א. מלבד אם קיימת הוראה מפורטת אחרת או אם הקשר הדברים מחייב אחרת, הרי בתקנות אלו:
 - המפלגה - הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל (ולשם קיצור, להלן: "האגודה", או "אגודת ישראל").
 - המשרד - המשרד הרשום של אגודת ישראל מזמן לזמן.
 - בכתב - לרבות בדפוס, במכונת כתיבה, בצילום או בכל דרך אחרת של הצגת מילים או ספרות או העתקתן בצורה הנראית לעין.
 - חותמת - חותמת אגודת ישראל.
 - החוק - חוק המפלגות התשנ"ב - 1992.
 - התקנות או - תקנות המפלגה כפי שתתוקנה מזמן לזמן.
 - ב. כל האמור בתקנות אלו בלשון יחיד אף הרבים במשמע.
 - ג. כל דבר שנשייתו מוטלת לפי תקנות אלו על מספר בני אדם - עשייתו כשרה אם נעשתה בידי רובם אלא אם כן נאמר אחרת בתקנות אלה.
4. מטרות המפלגה:

לפתור ברוח התורה והמסורה את כל השאלות אשר תעלינה יום יום על הפרק בחיי כלל ישראל, כשאיפה לאחד את עם ישראל בארץ ישראל תחת שלטון התורה ולהשליט את התורה על החיים הרוחניים, הכלכליים, האזרחיים והמדיניים בארץ ישראל.
5. סמכויות המפלגה:
 - א. לשם יישום וקידום מטרות אגודת ישראל ומבלי לפגוע בכל סמכות המוקנית למפלגה על פי החוק תהא המפלגה מוסמכת לעשות ולבצע את הפעולות והמעשים הבאים:
 - א. להתייחס לכל ענין רוחני, מדיני, רעיוני, חברתי וכלכלי אשר יתעורר או יעמוד על הפרק בחיי כלל ישראל ובחיי עם ישראל שבארץ ישראל.
 - ב. לאחד ולארגן את כל היהודים החרדים שומרי תורה ומצוות בארץ ישראל, להפעילם לחיזוק התורה והדת, ולייצגם כתנועה בענינים רוחניים חברתיים, מדיניים וכלכליים.

עזבונות והקדשות, לפקח עליהם ו/או לנהלם ו/או להשתמש בהם, הכל לשם פעולות האגודה ו/או מטרה ממטרותיה.

יט. ללוות ולהשיג נספים עם או בלי מתן בטוחות.

כ. להשקיע את כספי המפלגה באופן שיראה למפלגה וכן לחסל, למכור, ולשנות את השקעותיה מזמן לזמן כפי שיראה למפלגה מועיל ונחוץ, הכל לצורך קידום פעילות אגודת ישראל ו/או מטרה ממטרותיה.

כא. לכצע את כל אותן הפעולות המתוארות בתוספת השניה לפקודת החברות, ובלבד שכל פעולה כלכלית תותנה בכך שלא תהיה עסקית אלא לקידום פעילות ומטרות אגודת ישראל.

כב. להקים כל מיני חברות, עמותות, קרנות או מפעלים ו/או להשתתף בהם, הכל כדי לקדם את פעילותה של האגודה.

כג. בדרך כלל לעסוק בכל עסק אחר ולעשות כל פעולה שהיא העשויה להועיל למטרות המפלגה לקדומן ולהשגתן, העולות בקנה אחד עם הדין.

חברות במפלגה:

א. חבר במפלגה יכול שיהיה:

כל איש יהודי מבן שמונה עשרה שנה ומעלה, שומר תורה ומצוות, הנמנה על החרדים לדבר ה' ומזדהה עם אגודת ישראל ומטרותיה "לפתור ברוח התורה והמסורה את כל השאלות אשר תעלינה יום יום על הפרק בחיי כלל ישראל", המכפיף עצמו לדעת מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל ומקבל מרותה, אשר מוכן לקבל על עצמו את תקנונה והחלטות מוסדותיה המוסמכים של המפלגה בכל ענין מעניני אגודת ישראל ואשר אינו חבר או משתייך לשום מפלגה אחרת או תנועה ו/או גוף שיש לו זיקה פוליטית למפלגה אחרת, וכמו כן אינו חבר בקופת חולים של ההסתדרות שלא במסגרת ארגון העובדים של אגודת ישראל.

ב. כל המעוניין להיות חבר באגודת ישראל יגיש בקשה בטופס מיוחד - כפי שינוסח מפעם לפעם על ידי ההנהלה או ועדת המפקד המרכזית - שבו יצהיר בין השאר, כי הוא מזדהה עם מטרות המפלגה וכי הוא מקבל על עצמו את החלטות מוסדותיה המוסמכים וכי הוא כפוף למרות מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל בכל ענין מעניני אגודת ישראל, וכמו כן שהתחנך ו/או מחנך ו/או חניך את בניו בחינוך החרדי - ה"חנוך העצמאי", "בית יעקב" וכדומה, תלמודי תורה והישיבות.

ג. צעיר עד גיל 18 שנה בלבד, יהיה זכאי להצטרף ולהיות חבר בתנועת פרחי צעירי אגודת ישראל, שתהווה גוף נפרד אך קשור ארגונית ורוחנית לאגודת ישראל. כל חבר בתנועת פרחי צעירי אגודת ישראל שימלאו לו 18 שנה תפסק חברותו בתנועה זו, ומאידך יוכל להתפקד כחבר באגודת ישראל.

ד. אשה תהיה זכאית להצטרף לתנועת "נשי אגודת ישראל", אשר תהווה גוף נפרד - כמצוות ההלכה - הקשור ארגונית ורוחנית לאגודת ישראל.

ה. התפקדות החברים באגודת ישראל, תערך ע"פ תקנות מפורטות של "תקנות מפקד חברי אגודת ישראל", המצורפות בזה כנספח א'.

ו. כל חבר באגודת ישראל, יהיה חייב בתשלום "מס חבר" קבוע, בשיעורים ובמועדים כפי שיקבעו - מפעם לפעם - על ידי ההנהלה או ועדת המפקד המרכזית.

ז. ההנהלה, תהיה רשאית לסרב לקבל לאגודת ישראל חבר חדש, לפי שיקולה הבלעדי ברוב של 2/3 ממספר המצביעים..

7

מעמד העשפים
רשם המפלגות

ת ק נ ו ן מ פ ל ג ת ש " ס

ח ל ק ר א ש ו ן

1. **השם** למפלגה ייקרא "ש"ס - התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה".
(להלן "המפלגה"). (בכל מקום בתקנון בו נאמר התנועה הכוונה גם למפלגה).

2. **עקרונות יסוד** עקרונות היסוד של המפלגה הם:
(א). לטפח את ערכיה המסורתיים והיהודיים של היהדות הדתית חרדית בישראל.
(ב). המפלגה שואפת לקיום תורה ומצוות בארץ ישראל על פי ההלכה.
(ג). המפלגה ממשיכה את דרכם של חכמי ספרד ע"פ מורשת יהדות המזרח בארץ ובגולה.
(ד). המפלגה רואה במועצת חכמי התורה בראשות הראשון לציון (מלפנים) מרן הרב הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א את הסמכות התורנית, ההלכתית, רעיונית ופוליטית העליונה בארץ ישראל.

3. **ייעודי המפלגה** ייעודי המפלגה ותפקידיה הם:
(א). לייצג את הציבור שומרי התורה והמצוות ולמנוע הפליה של הציבור דתי חרדי בישראל.
(ב). לשמר את יהדות ספרד, לבצר את קיומה, לחנך את ילדי ישראל ברוח מורשת יהדות ספרד, ולהחזיר העטרה ליושנה.
(ג). לטפח את אהבת ישראל, ושמירת תורה ומצוות ע"פ ההלכה.
(ד). להקים חברה מושתת על יסודותיה הרוחניים הלכתיים של מורשת יהדות ספרד ע"פ תורת ישראל בארץ ישראל.
(ה). להכשיר את חברי המפלגה להגשמת ערכים ומשימות אלה;
(ו). לפעול למען חקיקת חוקים המושתתים על משפט התורה, ההלכה ומסורת ישראל, לדבות מורשת יהדות המזרח.
(ז). לפעול למען מתן חינוך דתי חרדי בארץ ישראל. לטפח מפעלי חינוך תורניים חרדיים על סוגיהם ומגמותיהם.

ג.) אשה יהודיה אזרחית ישראל, תהא זכאית להצטרף לתנועת "נשל ש"ס התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה", אשר תהווה גוף נפרד ע"פ ההלכה, הקשור ארגונית ורוחנית למפלגה.

ד.) לא ישתייך חבר המפלגה לשום מפלגה אחרת, וזאת בהתאם לסעיף 15 לחוק המפלגות התשנ"ב - 1992.

ה.) הנהלת המפלגה תהיה רשאית לסרב לקבל למפלגה חבר חדש, לפי שיקולה הבלעדי.

ו.) חבר יכול להיות בין היתר מוצא מהמפלגה או מושעה מחברותו או מתפקידו בה או שתופסק חברותם בה, בגין אחת מהסיבות כדלקמן:

- 1.) אם נפטר ח"ו.
- 2.) אם הודיע בכתב למפלגה על הפסקת חברותו ולא חזר בו תוך 48 שעות ממסירת ההודעה.
- 3.) חילול דת, וחילול שם שמים ברבים.
- 4.) הפרת החוקה או אחד מסעיפיה, הפרת החלטות או הוראות מועצת חכמי החורה והמוסדות המוסמכים, והפרת צו או החלטה של בית דין התנועה.
- 5.) אי תשלום דמי חבר בהתאם לתקנון.

ז.) הוצאת חבר מהמפלגה בגין העילות המפורטות בסעיף קטן (ה) דלעיל, תעשה רק על ידי בית דין התנועה.

- ח.)
- 1.) השעיה חבר מחברותו או מחפידו במפלגה עד להעמדתו לדין בשל אחת העילות המפורטות בסעיף קטן (ה) בגבולות של 3 חדשים תיעשה על פי החלטת הנהלת המפלגה.
 - 2.) השעיה כאמור לחקופה שלמעלה משלושה חדשים תיעשה על פי החלטת בית דין התנועה ובתנאי שלפני קבלת החלטה כאמור הוגש כתב אישום בפני בית הדין.

ט.) חבר שהוצא כדין יוכל להתקבל מחדש כחבר המפלגה על ידי בית דין התנועה על פי המלצת מזכירות ו/או הנהלת התנועה.

י.) על אף האמור בסעיף 4(א) לעיל, הנהלת התנועה רשאית להחליט על הקמת חטיבות מיוחדות לתושבי המדינה מבני המיעוטים. תנאי החברות למפלגה של בני מעוטין ייקבעו על ידי הנהלת התנועה, בתיאום עם מועצת החכמים.

הכנסות 5. א. הכנסות המפלגה תבואנה מהמקורות הבאים:

המפלגה

- 1.) דמי חבר
- 2.) כספים ותרומות שהתקבלו ו/או שיתקבלו לפי החוק למימון מפלגות.
- 3.) עזבונות, הקדשות, מתנות וכד'

ב. מלבד האמור לעיל, המפלגה תתנהל שלא על מנת להפיק רווחים או, כל הכנסות המפלגה מיועדות לפעילותה ולקידום מטרותיה.